

Aanvullende suggesties voor het coalitieakkoord

OP BASIS VAN EEN EVALUATIE VAN HET OUDE COALITIEAKKOORD

onderwerp:
Coalitieakkoord Zeist 2014-2018

datum:
16 april 2014

Algemeen en inleiding

De beoogde coalitie: VVD, D66, Seyst.nu en CDA zal eigen beleidsaccenten vaststellen rekening houdend met het bestaande beleidskader en met eerder genomen onomkeerbare besluiten. Daarnaast moet het mogelijk zijn zo nodig terug te komen op nog veranderbare genomen besluiten.

Het oude coalitieakkoord Zeist 2010-2014 "Dichterbij" omvatte in haar uitwerking een inleiding waarin wordt ingegaan op de financiële onzekerheid, duurzaamheid en burgerparticipatie (interactief werken). Daarna volgde de uitwerking van de zes beleidsambities ('pijlers'). In algemene zin werden erg veel voornemens geuit en weinig zaken teruggenomen, kortom veel prioriteiten gesteld en weinig posterioriteiten genoemd. Dit tezamen met een te optimistische inschatting van de snelle haalbaarheid van zaken (Q-voornemens, "quick wins") leidde het tot een beleidsstuk dat binnen de gestelde periode niet kon worden gerealiseerd. Kortom: te veel optimisme en te weinig realisme. De maakbaarheid van de maatschappij is namelijk beperkt ook al geloven sommigen dat niet.

Tijdens de coalitieperiode werden bepaalde voornemens dan ook (deels) gerealiseerd, terwijl andere (nog) niet werden uitgevoerd. Onderstaand wordt aangegeven wat van het oude akkoord nog open staat en wat van belang is na te streven.

Ad 1 Bestuursstijl en burgerparticipatie

Onder het motto "Dichterbij" wilde de gemeente haarzelf en de burgers dichter bij elkaar brengen. Daarbij ging het zowel om de beleidsvorming als om de zichtbaarheid van de gemeente in de buurt. Volgens de oude tekst: *De gemeente wil toegankelijk zijn en met de inwoners samenwerken, zodat het vertrouwen tussen haar en de burgers groeit. Ter versterking van de participatie van burgers in de beleidsvorming stelt B&W een plan van aanpak op. Dat moet er op 1 november 2010 liggen.*

Uiteraard hangen bestuursstijl en burgerparticipatie met elkaar samen. Op zich waren in het oude akkoord mooie uitgangspunten en doelen gesteld, maar in de praktijk werden deze maar deels gerealiseerd. Het was wel een basis om het bestuur hieraan te houden en op beoordelen. Er stonden echter veel te veel voornemens als snel haalbaar aangeduid. Juist op het gebied van cultuurverandering zijn jaren eerder dagen.

Het beleidspunt van een plan van aanpak Burgerparticipatie is niet gerealiseerd. Dat ondanks een burgerinitiatief daartoe (het concept Raamwerk Burgerparticipatie Zeist dat in samenwerking met de gemeente door Beter Zeist werd opgesteld). Wel heeft de gemeente in een toenemend aantal gevallen een vorm van burgerparticipatie ingevoerd, maar er ontbreekt ook voor private partijen nog een helder beleidskader. De belanghebbende burgergroeperingen hebben daarover dan ook niet kunnen inspreken. Als gevolg van het ontbreken van een vastgesteld kader kunnen projectontwikkelaars zich nog zonder consequenties beperken tot een beperkt informeren van belanghebbenden. Een concreet beleidskader voorkomt ook voor de private sector problemen zoals met de Zeister Warande¹. Het kan juist kansen

¹ Nog steeds overlegt de projectontwikkelaar niet met de burgerorganisaties; na veel aandrang wel met een groep omwonenden.

bieden voor een constructief en productief samenwerken van burgergroeperingen en ontwikkelaars.

Verder zou moeten worden ingezet op ondersteuning door de gemeente van burgerinitiatieven op de diverse beleidvelden, zoals zorg, groen, bouwen, duurzaamheid, economische ontwikkeling, educatie, sport, kunst en cultuur. Kortom: laat de gemeente de burgers omarmen als bondgenoten.

Ad 2 Bouwen en wonen met behoud van groen

Positief in de tekst van het oude akkoord is dat geen aantallen extra woningen meer worden genoemd. Ook het efficiënt omgaan met bebouwing en bestaande gebouwen, het aansluiten bij het karakter van buurten/wijken en het duurzaam en energiezuinig maken van woningen klinkt nog steeds goed. Hetzelfde geldt voor de maatregelen voor starters. In overeenstemming met de Structuurvisie zal moeten worden ingezet op kwaliteit in plaats van groei. Het behoud van het dorpskarakter en idem van monumenten en groen is het 'unique selling point' van Zeist. De werkingsduur van de Woonvisie Zeist 2013-2015 kan in dit verband zonder bezwaar worden verlengd voor deze coalitieperiode. Wel valt te overwegen de visie aan te vullen met initiatieven voor de huisvesting van studenten en leerlingen van beroepsopleidingen. Daarvoor kunnen leegkomende kantoren worden omgebouwd, zoals in de regio Amsterdam (Diemen) gebeurt.

Bij de planning en uitvoering van bouwplannen moet de Jantje Betonnorm worden gehandhaafd en toegepast. Ook zal de gemeente actief helpen met het inrichten van tijdelijk braakliggende terreinen voor gebruik voor en door buurten.

Het streven om het vierde kwadrant in Den Dolder te bebouwen zal definitief moeten worden opgegeven. De vrijkomende gebouwen van Altrecht op de Willem Artz Hoeve behoeven een gebruik dat correpondeert met hun cultuurhistorische karakter en met de ligging in een parkbos.

Groenstructuur en rode contouren

Een belangrijke plaats in het oude akkoord was ingeruimd voor de groenstructuur. Dit kan zo worden overgenomen. Ondanks provinciale aanwijzingen wilde Zeist in het oude akkoord in bepaalde gevallen nog de rode contouren van de bebouwde kommen verder oprekken. Dit moet niet meer worden nagestreefd. Laat Zeist trots zijn op haar groene, natuurlijke omgeving, ook voor het toerisme en de vrije dag recreatie. En formuleer in dit verband ambities en concrete eisen aan de randzones van de bebouwde kommen.

In aanvullende zin zal worden gezien wat kan worden veranderd aan plannen die de groenstructuur (mogelijk) aantasten. In dit verband zal het buurtschapterrein Sanatoriumbos weer de oude bestemming bos moeten krijgen. Ingezet zou moeten worden op een gebruik van het Sanatoriumbos als beschermd, centraal gellegen bospark voor Zeist-Noord. De bestemming van Dennendal kan dan ook weer worden omgezet naar de vroegere situatie.

Ad 3 Duurzaamheid en economische ontwikkeling

In algemene zin worden de aanbevelingen van het oude akkoord onderschreven. Het is een goede zaak dat Zeist zich op de kaart wil zetten als duurzame gemeente.

Het op te stellen duurzaamheidsprogramma zou intern worden voorbereid met externe adviseurs. Zoals bekend wonen en werken in Zeist vele deskundigen op dit terrein, die wellicht "om niet" hun advies willen geven. (zie de suggesties van de Stichting Milieuzorg Zeist en de Natuur en Milieufederatie Utrecht van maart 2014). Zoiets zorgt al direct voor een inhoudelijke inbreng en geeft ook draagvlak voor een programma. Bovendien kan het de gemeente geld besparen. Het uitwerken van eerder intern geformuleerde punten doet geen recht aan de voor de uitvoering noodzakelijke participatie van de samenleving aan het beleidsproces.

Geconstateerd wordt dat Zeist de afgelopen vier jaar nog geen een duurzame gemeente is geworden zoals wel de ambitie van het oude akkoord was. In dat akkoord werd weinig ook gezegd over de gevolgen van de overmaat aan arbeidsplaatsen (9.000) voor de woon- en leefomgeving van de burgers. Ook een visie op de aard van de werkgelegenheid en hoe daar beleidsmatig mee om te gaan ontbrak. Te denken valt aan stimulering van sectoren van onderzoek en innovatie op het gebied van duurzaamheid en milieu. In dit verband kan worden aangesloten bij initiatieven van het Utrecht Science Park in de Uithof². Het verder stimuleren van de professionele zorgsector is niet nodig. Het maakt de werkgelegenheid in Zeist nog onevenwichtiger en daarmee - zeker in de huidige tijd van bezuinigingen op de zorg - nog kwetsbaarder. De zorgsector beslaat nu al 25 procent van de 35.000 arbeidsplaatsen en is vooral - en daarmee eenzijdig - bestemd voor oudere cliënten.

Ad 4 Bereikbaarheid en verkeer.

De voornemens van het oude akkoord zijn nog steeds van belang. Het is echter de vraag welke Zeister problemen worden opgelost door een sneltram. Een tram hoort immers thuis in verstedelijkt gebied. Dat is gezien de Structuurvisie Zeist 2020 niet de Zeister ambitie gezien haar kernkwaliteiten en haar 'unique selling points' op dit terrein. Dubbel gelede bussen, die binnenkort ook milieuvriendelijk kunnen rijden, zijn flexibel inzetbaar zowel voor een sneldienst als voor een gewone lijndienst. Een kostbare en ruimtevretende infrastructuur is daarvoor niet nodig. Het benodigde geld voor de aanleg, het onderhoud en het beheer ervan kan beter worden bespaard of worden gebruikt voor de handhaving en de verbetering van de (kern)kwaliteiten van Zeist. Veelal ziet men in andere plaatsen dat een tram ten koste gaat van fijnmazig vervoer en leidt tot extra overstappen. Ook ontstaan er vaak problemen zoals de tramverbinding tussen Utrecht en Nieuwegein laat zien. Verder werd in het oude coalitieakkoord verwezen naar kleinschalige aansluiting op het "Hoogwaardig Openbaar vervoer". Zo verdwijnt de tijdwinst en neemt het ongemak toe.

Wat wel een belangrijk punt is het maken van een verkeersrotonde voor het kruispunt van de belangrijke verkeersassen Dreef/Kromme Rijnlaan / Utrechtseweg. Deze kruising bij binnenkomst van Zeist zorgt voor veel vertraging van de verkeersafwikkeling. Ook is te overwegen of een rotonde is te maken bij de kruising Utrechtseweg / Schaerweijdelaan/Griftlaan. Na realisering van beide voorzieningen is de ruit van Zeist voor het autoverkeer goed ingericht.

Het meer aandacht besteden aan fietsen en wandelen in het oude akkoord is een goede zaak, los van de uitwerking daarvan die nog moet volgen. Het zou een topprioriteit zouden zijn. Te denken valt aan maatregelen voor veilige en comfortabele doorfietsroutes (oude Arnhemseweg!) en oversteekplaatsen. En vergeet als gemeente het delen van vervoersmiddelen te stimuleren. Wat het parkeren betreft zal dat in het centrum gemakkelijk achteraf moeten kunnen. Ook zal de parkeeroverlast van bedrijven en kantoren in woonwijken structureel moeten worden aangepakt.

Ad 5 Sociale duurzaamheid

Dit was in het oude akkoord een soort "verzamelbak" waaronder ook vielen: zorg, werkervaring, vrijwilligerswerk, sport, cultuur, onderwijs, veiligheid e.d. Op deze punten is het oude akkoord in oktober 2010 uitgewerkt.

² 20.000 medewerkers, 50.000 studenten, 400.000 poliklinische patiënten jaarlijks, 2.500 studentenwoningen in 2015, 1 miljard euro investering tot 2018, 3.000 nieuwe banen de komende 5 jaar.

De organisatie van de zorgtaken (AWBZ, Jeugdzorg, Passend Onderwijs en Participatiewet) is een grote uitdaging voor de gemeente. De decentralisatie van rijkstaken zal in hecht contact met regionale partners en ook met buurt- en wijkinitiatieven (Austerlitz als voorbeeld) moeten worden opgezet. Dit om een hoogwaardige zorg dichtbij de bergers te brengen.

Overigens verhielden de oude voorstellen tot concentratie van sportvoorzieningen uit eerdere beleidsstukken zich niet met de deelname aan sport van alle kinderen onder de twaalf jaar. Sport en bewegen waaronder schoolzwemmen moeten in deze tijd juist in de nabije omgeving worden bevorderd om redenen van gezondheid en ontwikkeling van 'lichaam en geest'.

De overlast en criminaliteit zal in de wijken en kernen van Zeist verder moeten worden verminderd door ondersteuning van initiatieven met preventieteams van buurtwachters en Boa's zoals in het centrum al met succes gebeurt.

Ad 6 Financiële duurzaamheid en onzekerheid

Dit punt is van groot belang voor de burgers omdat het kan betekenen dat het voorzieningenniveau wordt aangetast en dat de burger meer zal moeten gaan betalen of zelf opbrengen. Dat geldt de komende jaren zeker voor de uitvoering van de nieuwe taken voor de gemeente op het gebied van zorg. Het bleek effectief om burgers (interactief) te betrekken bij het invullen van bezuinigingsscenario's en maatregelen. Een belangrijk punt blijft de efficiëntie, transparantie en deregulering van het beleid. Mogelijkheden voor bezuiniging zijn onder meer:

- Het intensief samenwerken in regionaal verband bij de ontwikkeling en de uitvoering van het beleid;
- Het terugdringen van het teveel aan en de omvang van beleidsdocumenten van de gemeente (zie ook het concept Raamwerk Burgerparticipatie Zeist);
- Het verder verminderen van het inhuren van externe adviesbureaus en communicatiemedewerkers.
- Het actief participeren van deskundige burgers in beleidsprocessen en bij de uitvoering kan veel geld besparen (en waardering opleveren van de burgers en van de gemeente).

Een belangrijk aandachtspunt blijft het risicomangement en het daadwerkelijk opvolgen van aanbevelingen van de accountant(s). Jaarlijks zouden bij het opstellen van de nieuwe begroting de effecten van het beleid moeten worden beoordeeld. Voorkomen moet worden dat door te grote gemeentelijke risico's burgers, bedrijven en instellingen extra worden belast.

Vertrouwen komt te voet . . .

Tot zover de suggesties aan de hand van de over de tekst van het oude coalitieakkoord. Het komt in belangrijke mate aan op formulering van een akkoord dat beperkt kan blijven tot enkele hoofdlijnen met concrete voorstellen voor maatregelen. Het gaat echter uiteindelijk niet om het akkoord als zodanig, maar om wat de komende vier jaar feitelijk wordt uitgevoerd.

Een coalitie krijgt niet op voorhand het vertrouwen van de inwoners van Zeist. Dat vertrouwen zal verdiend moeten worden door de uitvoering van concrete maatregelen met een positieve invloed op het wonen en leven van de Zeistenaren.